

U z n e s e n i e

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu Š., so sídlom v B., zastúpeného A., so sídlom v B. proti žalovaným 1/ A. F., bývajúcemu v L., 2/ Ing. M. Č., bývajúcej vo Z., 3/ M. Č., bývajúcemu vo Z., o zaplataenie 2 122,85 € s príslušenstvom, vedenej na Okresnom súde Veľký Krtíš pod sp. zn. 3C 208/2008, o vylúčení sudcov Krajského súdu v Banskej Bystrici z prejednávania a rozhodovania veci vedenej pod sp. zn. 17NcC 37/2012, takto

r o z h o d o l :

1/ Sudcovia Krajského súdu v Banskej Bystrici JUDr. Ing. J. G., PhD., JUDr. Z. N. a JUDr. M. T., PhD. **n i e s ú v y l ú č e n í** z prejednávania a rozhodovania veci vedenej na tomto súde pod sp. zn. 17NcC 37/2012 (vec Okresného súdu Veľký Krtíš sp. zn. 3C 208/2008).

2/ Konanie o návrhu žalovaného 1/ na vylúčenie ďalších sudcov Krajského súdu v Banskej Bystrici **z a s t a v u j e**.

O d ô v o d n e n i e

V konaní vedenom na Okresnom súde Veľký Krtíš pod sp. zn. 3C 208/2008 žalovaný 1/ písomnými podaniami doručenými tomuto súde 28. marca 2012 a 18. apríla 2012 (č. 1. 341 a 344 spisu) opakovane vzniesol námietku zaujatosti voči všetkým sudcom Okresného súdu Veľký Krtíš, ako aj Krajského súdu v Banskej Bystrici. Vo vzťahu k sudcom Krajského súdu v Banskej Bystrici námietku odôvodnil predovšetkým trestnou činnosťou niektorých sudcov tohto súdu, ktorej sa mali údajne dopustiť v súvislosti s ich rozhodovacou činnosťou v predmetnej veci (v tejto súvislosti výslovne menoval len JUDr. Z. N.), v dôsledku čoho už

aj podal voči nim trestné oznámenia. V námietke taktiež poukazoval na „silnú väzbu sudcov Krajského súdu v Banskej Bystrici, tzv. kolegialitu“ v tejto veci.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd nadriadený Krajskému súdu v Banskej Bystrici (§ 16 ods. 1 tretia veta O.s.p.) posudzoval opodstatnenosť tvrdenej možnosti vzniku pochybnosti o nezaujatosti sudcov krajského súdu z aspektu existencie dôvodov, pre ktoré je sudca vylúčený z prejednávania a rozhodovania veci. Vychádzal pritom z ustanovenia § 14 ods. 1 O.s.p., v zmysle ktorého sudcovia sú vylúčení z prejednávania a rozhodovania veci, ak so zreteľom na ich pomer k veci, k účastníkom alebo k ich zástupcom možno mať pochybnosti o ich nezaujatosti. Účelom citovaného ustanovenia je prispieť k nestrannému prejednaní veci, k nezaujatému prístupu k účastníkom alebo k ich zástupcom a tiež predísť možnosti neobjektívneho rozhodovania. Cieľu sledovanému uvedeným ustanovením zodpovedá aj právna úprava skutočnosti, ktorá je z hľadiska vylúčenia sudcu považovaná za právnu relevantnú. Je ňou existencia určitého právne významného vzťahu sudcu a to :

1. k veci, v rámci ktorého vzťahu by mal sudca svoj konkrétny záujem na určitom spôsobe skončenia konania a rozhodnutia o veci, alebo
2. k účastníkom konania, ktorý vzťah by bol založený na príbuzenskom alebo rýdzo osobnom (pozitívnom alebo negatívnom) pomere k nim, alebo
3. k zástupcom účastníkov konania, ktorý vzťah by bol založený na pomere vykazujúcom znaky vzťahu uvedeného pod bodom 2.

Citované zákonné ustanovenie predpokladá taký vzťah vlastného záujmu sudcu na prejednávanej veci alebo taký jeho osobný vzťah k účastníkom konania, prípadne k ich zástupcom, ktorý by pri všetkej mozgnej snahe o správnosť rozhodnutia ovplyvnil jeho objektívny pohľad na vec a v konečnom dôsledku by mohol viesť k vydaniu nezákonného rozhodnutia.

Sudcu možno vylúčiť z prejednávania a rozhodovania veci buď na návrh účastníka súdneho konania (§ 15a O.s.p.), alebo na základe návrhu (oznámenia) samotného sudcu (§ 15 O.s.p.). Obsahom práva na prejednanie veci pred nestranným súdom nie je povinnosť súdu vyhovieť každému návrhu oprávnených osôb a vždy vylúčiť sudcu z ďalšieho prejednávania a rozhodovania veci pre zaujatosť. Obsahom základného práva na prejednanie veci nestranným súdom je len povinnosť (nadriadeného) súdu prejsť každý návrh oprávnenej osoby na

vylúčenie sudcu z ďalšieho prejednávania a rozhodnutia veci pre zaujatosť a rozhodnúť o ňom (I. ÚS 73/97, I. ÚS 27/98, II. ÚS 121/03). Vzhľadom na to, že rozhodnutie o vylúčení sudcu podľa § 14 ods. 1 O.s.p. predstavuje výnimku z ústavnej zásady, podľa ktorej nikto nesmie byť odňatý svojmu zákonnému sudcovi (čl. 38 ods. 1 listiny, čl. 48 ods. 1 ústavy), treba trvať na tom, že sudcu vylúčiť z prejednávania a rozhodovania pridelenej veci možno skutočne iba výnimočne a z naozaj závažných dôvodov, ktoré mu celkom zjavne bránia rozhodnúť v súlade so zákonom nezaujato a spravodlivo. Pri posudzovaní týchto dôvodov (ich analýze) v konkrétnej situácii je nutné prihliadať aj na rozsiahlu a inštruktívnu judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) a Ústavného súdu Slovenskej republiky k danej problematike.

ESLP pri riešení otázky nestrannosti sudcu vychádza z toho, že okrem nezávislosti sudcu je potrebné brať zreteľ aj na ďalšie aspekty subjektívneho a objektívneho charakteru. Tieto aspekty nestrannosti rozlíšil aj pri svojom rozhodovaní (pozri napríklad Piersack proti Belgicku). Subjektívna stránka nestrannosti sudcu sa týka jeho osobných prejavov vo vzťahu ku konkrétnemu prípadu a k účastníkom konania, prípadne k ich zástupcom. Významné z tohto hľadiska je, čo si sudca myslel pro foro interno. Pri subjektívnej nestrannosti sa vychádza z prezumpcie nestrannosti, až kým nie je preukázaný opak. Na preukázanie nedostatku subjektívnej nestrannosti vyžaduje judikatúra ESLP dôkaz o skutočnej zaujatosti (pozri napríklad Hauschildt proti Dánsku). Rozhodujúce nie je však (subjektívne) stanovisko sudcu, ale existencia objektívnych skutočností, so zreteľom na ktoré môžu vznikáť pochybnosti o nestrannosti sudcu. Objektívna nestrannosť sa neposudzuje podľa subjektívneho stanoviska sudcu, ale podľa objektívnych symptómov. Práve tu sa uplatňuje tzv. teória zdania nezaujatosti [porovnaj tézu, že spravodlivosť nielenže musí byť poskytovaná, ale musí sa tiež javiť, že je poskytovaná („Justice must not only be done, it must also be seen to be done“)]. Nestačí, že sudca je subjektívne nestranný, ale musí sa ako taký aj objektívne javiť (Delcourt proti Belgicku). Objektívny aspekt nestrannosti je založený na vonkajších inštitucionálnych, organizačných a procesných prejavoch sudcu a jeho vzťahu k prejednávanej veci a k účastníkom konania, resp. aj k ich zástupcom. Posúdenie nestrannosti sudcu nespočíva len v hodnotení subjektívneho pocitu sudcu, či sa cíti, resp. necíti byť zaujatý, ale aj v objektívnej úvahe, či možno usudzovať, že by sudca zaujatý mohol byť. Rozhodujúcim prvkom v otázke rozhodovania o zaujatosti, resp. nezaujatosti zákonného sudcu je to, či obava účastníka konania je objektívne oprávnená. Treba rozhodnúť v každom jednotlivom prípade, či povaha a stupeň vzťahu sú také, že prezrádzajú nedostatok

nestrannosti súdu (Pullar proti Spojenému kráľovstvu), teda či je tu relevantná obava z nedostatku nezaujatosti. Relevantnou je len taká obava z nedostatku nestrannosti, ktorá sa zakladá na objektívnych, konkrétnych a dostatočne závažných skutočnostiach. Objektívnu nestrannosť nemožno chápať tak, že čokoľvek, čo môže vrhnúť čo aj len tieň pochybnosti na nestrannosť sudcu, ho automaticky vylučuje ako sudcu nestranného. Je potrebné brať zreteľ na skutočnosť, že spoločenské vzťahy v najširšom slova zmysle sú vzťahmi vzájomného pôsobenia, kontaktu a interakcie medzi členmi spoločnosti; preto závažnosť, ktorá by založila pochybnosť o nezaujatosti zákonného sudcu (znamenala dôvod pre jeho vylúčenie z prerokovania a rozhodovania veci), môže aj pri zohľadnení tzv. teórie zdania uplatňovanej v judikatúre ESLP nastať iba v prípade, keď je celkom zjavné, že jeho vzťah k danej veci, účastníkom alebo ich zástupcom dosahuje taký charakter a intenzitu, že aj napriek zákonom ustanovenej povinnosti nebude môcť rozhodovať "sine ira et studio", teda nezávisle a nestranne (porovnaj napr. I. ÚS 332/08).

Existencia oprávnených pochybností závisí vždy od posúdenia konkrétnych okolností prípadu a podľa objektívneho kritéria sa musí rozhodnúť, či (úplne odhliadnuc od osobného správania sa sudcu) existujú preukázateľne skutočnosti, ktoré môžu spôsobiť vznik pochybností o nestrannosti sudcu (pozri tiež Fey proti Rakúsku). Pri rozhodovaní, či je daný oprávnený dôvod na obavu, že konkrétny sudca je nestranný, je stanovisko osoby oprávnenej namietat' zaujatosť dôležité, ale nie rozhodujúce; určujúce je to, či sa môže táto obava považovať objektívne za oprávnenú.

Z uvedenej judikatúry ESLP a Ústavného súdu Slovenskej republiky možno vyvodit', že subjektívne hľadisko sudcovskej nestrannosti sa musí podriaďit' prísnejšiemu kritériu objektívnej nestrannosti. Za objektívne však nemožno považovať to, ako sa nestrannosť sudcu len subjektívne niekomu javí, ale to, či reálne neexistujú okolnosti objektívnej povahy, ktoré by mohli viesť k legitímnym pochybnostiam o tom, že sudca určitým, nie nezaujatým vzťahom k veci disponuje.

Podľa Rozvrhu práce Krajského súdu v Banskej Bystrici na rok 2012 je senát 17NcC, ktorý má o veci rozhodovať, zložený zo sudcov JUDr. Ing. J. G., PhD., JUDr. Z. N. a JUDr. M. T., PhD. Uvedení sudcovia vo svojich vyjadreniach k námietke zhodne uviedli, že nemajú žiaden vzťah k účastníkom konania, ani k veci a zaujatí sa preto necítia. JUDr. Z. N. naviac

dodala, že žalovaný 1/ podal voči jej osobe trestné oznámenie, o ktorom koná Generálna prokuratúra Slovenskej republiky, výsledok jej ale oznámený nebol.

So zreteľom na tvrdenia žalovaného 1/ obsiahnuté v námietke zaujatosti (najmä údajnú trestnú činnosť sudcov pri rozhodovaní predmetnej veci) nadriadený súd pri posudzovaní dôvodnosti tejto námietky vo vzťahu k sudcom zákonného senátu vychádzal zo zákonnej prezumpcie nevinu a nestrannosti sudcov a taktiež z toho, že výnimky z tejto prezumpcie stanovuje iba zákon. Sudcovia sú totiž vo všeobecnosti vylúčení z prejednávania a rozhodovania veci (len vtedy a až vtedy), ak so zreteľom na ich pomer k veci, k účastníkom konania alebo k ich zástupcom možno mať pochybnosti o ich nezaujatosti (porovnaj § 14 ods. 1 O.s.p.).

V posudzovanej veci však neboli zistené žiadne okolnosti, z ktorých by bolo možné vyvodit', že je daný dôvod pochybovať o nezaujatosti sudcov zákonného senátu. Vyššie uvedení sudcovia - ako to vyplýva aj z ich vyjadrení - nemajú k veci, účastníkom ani k ich zástupcom žiaden vzťah významný z hľadiska ustanovenia § 14 ods. 1 O.s.p., ktorý by mohol predstavovať dôvod pre ich vylúčenie z prejednávania a rozhodovania veci a takýto vzťah nemožno dovodiť ani z tvrdení žalovaného 1/. Dôvodom k pochybnostiam o nezaujatosti nemôže byť ani skutočnosť, že žalovaný 1/ podal trestné oznámenie proti sudkyňi zákonného senátu JUDr. Z. N., pretože táto skutočnosť sama o sebe nič nevyplýva o jej vzťahu k žalovanému 1/ a bez ďalšieho nie je spôsobilá ovplyvniť jej nestranné rozhodovanie vo veci.

Pokiaľ žalovaný 1/ v námietke zaujatosti vyjadril nespokojnosť s predchádzajúcim rozhodovaním JUDr. Z. N. v predmetnej veci, je potrebné uviesť, že v zmysle § 14 ods. 3 O.s.p. dôvodom na vylúčenie sudcu nie sú okolnosti, ktoré spočívajú v postupe sudcu v konaní o prejednávanej veci alebo v jeho rozhodovaní v iných veciach.

Keďže v prejednávanej veci neboli splnené zákonné predpoklady na vylúčenie sudcov v zmysle § 14 ods. 1 O.s.p., Najvyšší súd Slovenskej republiky rozhodol tak, že sudcovia senátu 17NcC Krajského súdu v Banskej Bystrici JUDr. Ing. J. G., PhD., JUDr. Z. N. a JUDr. M. T., PhD. nie sú vylúčení z prejednávania a rozhodovania tejto veci (výrok 1/ uznesenia).

Vo vzťahu k ostatným namietaným sudcom považuje nadriadený súd námietku zaujatosti vznesenú žalovaným 1/ s poukazom na ustanovenie § 14 Občianskeho súdneho poriadku za obsolentnú /bezpredmetnú/, majúc za to, že nie sú splnené podmienky, za ktorých možno o námietke na vylúčenie ďalších sudcov konať.

Podľa § 103 O.s.p. kedykoľvek za konania prihliada súd na to, či sú splnené podmienky, za ktorých môže konať vo veci (podmienky konania).

Ak ide o taký nedostatok podmienky konania, ktorý nemožno odstrániť, súd konanie zastaví (§ 104 ods. 1 prvá veta O.s.p.).

Podľa § 14 ods. 1 O.s.p. sudcovia sú vylúčení z prejednávania a rozhodovania veci, ak so zreteľom na ich pomer k veci, k účastníkom alebo k ich zástupcom možno mať pochybnosti o ich nezaujatosti.

Z ustanovenia § 14 a nasl. O.s.p. v spojení s § 3 ods. 3 zákona č. 757/2004 Z.z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov treba vyvodiť, že ak sudcovia určení podľa rozvrhu práce na konanie a rozhodovanie v príslušnom senáte nie sú vylúčení z prejednávania a rozhodovania veci, chýba podmienka konania vo vzťahu k námietke zaujatosti vznesenej voči sudcom, ktorým vec pridelená nebola (ostatným sudcom daného súdu); ide o neodstrániteľný procesný nedostatok podmienky tohto konania.

Za tejto procesnej situácie Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd nadriadený Krajskému súdu v Banskej Bystrici (§ 16 ods. 1 O.s.p.) nemá vo vzťahu k takejto námietke o čom konať, pretože na základe len samotnej námietky zaujatosti nemožno rozhodnúť o vylúčení namietaných ďalších sudcov, keďže nie sú zákonnými sudcami.

Nakoľko ide o neodstrániteľný procesný nedostatok podmienky tohto konania, Najvyšší súd Slovenskej republiky podľa § 104 ods. 1 prvej vety O.s.p. konanie o návrhu žalobcu na vylúčenie ďalších sudcov Krajského súdu v Banskej Bystrici zastavil (výrok 2/ uznesenia).

Rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

P o u ě n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 20. septembra 2012

JUDr. Jana B a j á n k o v á, v.r.
predsedníčka senátu

Za správnosť:
Hrčková Marta